

IN MEMORIAM

Dr. A.F.M. (Bert) Reijnders

Op 8 juli van dit jaar overleed Bert Reijnders, 102 jaar oud. Van die meer dan 102 jaar is Bert 82 jaar lid geweest van de Nederlandse Mycologische Vereniging. In die 82 jaar heeft hij binnen de vereniging diverse bestuursfuncties vervuld (redacteur, vice-voorzitter, voorzitter). Daarnaast is hij een trouw en regelmatig bezoeker geweest van verenigingsexcursies en lezingendagen. In zijn eerste geschrift als redacteur van *Fungus* in 1929 schreef hij het als zijn taak te zien het verenigingsleven te bevorderen en de band tussen de leden onderling te versterken. In de daaropvolgende 73 jaren heeft Bert vele leden gekend en was hij bij velen bekend en geliefd. Velen van ons bewaren eigen, individuele, dierbare herinneringen aan hem.

Berts verdiensten voor de mycologie zijn onmiskenbaar groot geweest. 25 Jaar geleden, in 1977, is hij benoemd tot erelid van de Nederlandse Mycologische Vereniging. De zusterverenigingen in Frankrijk, waar hij tot corresponderend lid is benoemd, en Groot-Brittannië, waar hij de Benefactor's medal ontving, hebben Bert eveneens belangrijke eerbewijzen doen toekomen.

Ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag werd voor Bert een kleine bijeenkomst georganiseerd (die vanwege een heupoperatie van hem op een wat later tijdstip plaatsvond) en werd een nummer van *Coolia* speciaal aan hem opgedragen. Uit de bibliografie in *Coolia* blijkt dat Bert 124 publicaties over paddestoelen schreef [naast een proefschrift en een verhandeling over de karaktertypen van biologen]. Zijn laatste publicatie verscheen toen hij de honderd jaar gepasseerd was, een gebeurtenis die in de geschiedenis van de mycologie uniek is. Van die publicaties is vooral zijn in het Frans geschreven overzicht uit 1963 over de ontwikkeling van vruchtlichamen van paddestoelen wereldwijd bekend. De Engelse mycoloog David Moore noemt dit boek een leidend inzicht van de twintigste eeuw. Die positie dankt het boek niet primair aan de veelheid van uiterst nauwkeurige observaties, maar aan twee fundamentele inzichten. Van de juistheid van die inzichten was Bert stellig overtuigd. In een interview in het magazine van Groningse alumni zei hij: "Als je je op een biologisch onderwerp toelegt en je haalt dingen uit elkaar, die niet anders kunnen dan zo, wat het grote voordeel is van de natuurwetenschappen, dan ben je er zeker van dat je iets gevonden hebt." Die twee inzichten waren ten eerste dat de studie van de ontwikkeling van vruchtlichamen van paddestoelen inzichten oplevert die gemist worden als alleen naar het eindproduct, de paddestoel, gekeken wordt. En ten tweede dat de basale mechanismen, die groei en ontwikkeling reguleren, op een gemeenschappelijk fundamenteel organisatieprincipe teruggaan, namelijk een cel die een krans van buurcellen in haar directe omgeving bestuurt. Deze families van cellen onder centrale regie worden nu in de wetenschappelijke literatuur "Reijnders' knots" genoemd. Bij het symposium ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag merkte Bert overigens terecht op dat hij meer gekend is voor zijn detailstudies dan voor deze fundamentele inzichten. Naast de verdiensten voor het ontwikkelingsbiologisch onderzoek aan paddestoelen, moet ook Berts werk aan de ecologie van paddestoelen (met name de beroemde kleibospaddestoelen) genoemd worden.

De rouwbrief meldde dat Bert overleed in de ouderdom van 102 jaar. In een ongeduldige en vluchtige cultuur als de onze mag de uitdrukking ouderdom wellicht wat dubbelzinnig klinken. Het betreft hier de ouderdom waarvoor tegelijkertijd ook geldt dat

*Dr. A.F.M.
Reijnders tijdens
de werkweek in
België in 1981.
(Foto: W. Gams)*

een mens nooit te oud is om te leren. Het Nederlands is een taal waarin het begrip leren een dubbele betekenis heeft: kennis overdragen (leraar zijn) en kennis verwerven (leerling zijn). In beide opzichten was Bert ook nooit te oud om te leren. Naast en vooral na zijn carrière als leraar aan de Rijks HBS in Amersfoort is Bert voor veel mycologen leraar geweest; velen van ons hebben het voorrecht gehad van Bert geleerd te hebben. In 1999 verzorgde hij nog een voordracht op de wintervergadering, waaruit bleek dat de mycologie ook een zaak van geduld is. Tegelijkertijd was Bert bereid van anderen over nieuwe ontwikkelingen te leren. Het was voor Bert de normaalste zaak om zich op de hoogte te stellen van de nieuwste ontwikkelingen in de ontwikkelingsbiologie of de moleculaire systematiek, die soms uitkomsten opleverden die anders waren dan Bert had beschreven. Het was niet alleen vanwege de strijdigheid van resultaten, maar meer nog om het feit dat deze nieuwe methoden leidden tot uitkomsten die botsten met die fundamentele beginselen die Bert ontdekt had, dat Bert altijd bereid bleef tot kennismaken van en evenzeer discussie over deze nieuwe methoden. Tot op het laatst was zijn geest scherp en helder voor zulke wetenschappelijke gedachtenwisseling. Die combinatie van leraar en leerling heeft ertoe geleid dat je zo weinig afstand ervoer tot Bert, waar je normaal meer distantie zou verwachten, gegeven het verschil in leeftijd en kennis.

Met zichtbaar en hoorbaar genoegen kon Bert het verhaal vertellen over zijn toetreden tot de Nederlandse Mycologische Vereniging. In 1920 moet een toenmalige coryfee in de vereniging tegen hem gezegd hebben: "Nou, dat zal me een aanwinst voor de vereniging zijn als je lid wordt".

Bert Reijnders is inderdaad een grote aanwinst geweest waar de Nederlandse Mycologische Vereniging met dankbaarheid en trots op terugkijkt. Ook persoonlijk ben ik Bert veel dank verschuldigd voor het voorrecht geleerd te hebben dat de sleutel tot de natuurlijke indeling van de Vezelkoppen in de studie van hun ontwikkeling ligt. De overdruk met opdracht van zijn laatste artikel in *Mycological Research*, en herinneringen aan excursies, lezingendagen en discussies, blijven voor mij aandenken aan een unieke persoon.

Thomas W. Kuyper